

DAFTAR PUSTAKA

Sumber Arsip:

ANRI. 2018. *Daftar Arsip Statis Kearsitekturan Departement van Oorlog: Seri Bangunan Militer 1818 – 1937*. Direktorat Pengolahan Deputy Bidang Konservasi Arsip Nasional Republik Indonesia.

Frohwein, A. O. 1931. *Memorie van Overgave van de Onderafdeeling Gorontalo*. www.nationaalarchief.nl.

Grondijs, Th. W. 1931. *Memorie van Overgave van den Assistent Resident Gorontalo*. www.nationaalarchief.nl.

Keputusan Presiden Republik Indonesia No. 163 Tahun 1953.

Koloniaal Verslag Nederlandsch Oost Indie 1898.

Korn, B. 1939. *Memorie van Overgave van den Assistent Resident Gorontalo*, www.nationaalarchief.nl.

Morison, H. H. 1931. *Memorie van Overgave den Controleur van Gorontalo*. 1931. www.nationaalarchief.nl

Regeeringsalmanak voor Nederlandsch-Indie. 1898. Batavia: Landsdrukkerij.

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1828. <https://jdih.semarangkab.go.id>

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1889. 1890. Batavia: Ter Landsdrukkerij. www.delpher.nl

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1824. <https://jdih.semarangkab.go.id>

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1825. <https://jdih.semarangkab.go.id>

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1873. 1874. Batavia: Ter Landsdrukkerij. www.delpher.nl

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1875. 1876. Batavia: Ter Landsdrukkerij. www.delpher.nl

Staatsblad van Nederlandsch Indie het jaar 1903. 1904. Batavia: Landsdrukkerij. www.delpher.nl

Staatsblad van Nederlandsche Indie het jaar 1890. 1891. Batavia: Ter Landsdrukkerij. www.delpher.nl

Staatsblad van Nederlandsch-Indië het jaar 1894. 1895. Batavia: Landsdrukkerij.

Buku, Artikel, dan Jurnal

- Abdullah, T. 1985. *Sejarah Lokal di Indonesia*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Abdussamad, K., dkk. 1985. *Biografi Haji Nani Wartabone*. Gorontalo: Fakultas Keguruan dan Ilmu Pendidikan Universitas Sam Ratulangi Manado.
- Adiatmono, Fendi. 2014. *Weeskamer*. Sleman: Deepublish.
- Aji, Yogyakarta Wisnu. 2017. “Perkembangan PT. Pos Indonesia Tahun 1961-1995”, *Journal Student UNY*, Vol. 4, No. 1, 38-48.
- Albrecht, J. E. 1877. *Klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch Indie van het jaar 1816 tot en met het jaar 1876*. Leiden: Sijthoff.
- Amin, Basri, Hasanuddin dan Rustam Tilome. 2013. *Mengukuhkan Jati Diri: Dinamika Pembentukan Provinsi Gorontalo 1999-2001*. Yogyakarta: Ombak.
- Amin, Basri. 2012. *Memori Gorontalo: Teritori, Transisi dan Tradisi*. Yogyakarta: Ombak.
- Apriyanto, Joni. 2006. *Historiografi Gorontalo: Konflik Gorontalo-Hindia Belanda Periode 1856-1942*. Gorontalo: Universitas Negeri Gorontalo Press.
- _____. 2012. *Sejarah Gorontalo Modern dari Hegemoni Kolonial ke Provinsi*. Yogyakarta: Ombak.
- Arsip Nasional Republik Indonesia. 2019. *Daftar Arsip Statis Kearsitekturan Departement van Oorlog: 1817 – 1936*. Jakarta: Direktorat Pengolahan Deputi Bidang Konservasi Arsip Arsip Nasional Republik Indonesia.
- Bastiaans, J. 1938. “Het Verbond Tusschen Limbotto en Gorontalo”, *Tijdschrift voor Indische Taal -, Landen Volkenkunde*, 78, 215-247.
- Bastiaans, J. 1939. “Batato’s in het oude Gorontalo, in verband met den Gorontaleescheen staatbouw”, *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde* 79, 23–72.
- Balai Pelestarian Peninggalan Purbakala Gorontalo. 2010. *Laporan Inventarisasi Cagar Budaya Kota Gorontalo*. Balai Pelestarian Peninggalan Purbakala Gorontalo, Kementerian Kebudayaan dan Pariwisata.

- Balai Pelestarian Cagar Budaya Gorontalo. 2014. *Dokumentasi Bangunan Kolonial Kota Gorontalo*. Balai Pelestarian Cagar Budaya Gorontalo, Kementerian Pendidikan dan Kebudayaan.
- Basundoro, Purnawan. 2012. *Pengantar Sejarah Kota*. Yogyakarta: Ombak.
- Bemmelen, J. F. van, G.B. Hooyer, and Otto Knaap. 1902. *Koninklijke Paketvaart Maatschappij: Reisgids voor Nederlandsch-Indie*. Amsterdam: J.H. De Bussy.
- Broersma, R. 1931. "Gorontalo een handelscentrum van Noord Celebes", *Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap*, 48, 221-238.
- Chateriyan, Ivan Luttfy, dkk. 2023. "Dari ANIEM ke EBALOM: Jejak Listrik dalam Perkembangan Kota Singaraja pada Masa Kolonial serta Potensinya sebagai Sumber Belajar Sejarah di SMA", *Jurnal Widya Winayata*, Vol. 11, No. 3, 268-279.
- Colombijn, Freek. dkk (ed). 2005. *Kota Lama Kota Baru: Sejarah Kota-Kota di Indonesia*. Yogyakarta: Ombak.
- Colombijn, Freek. 2006. *Paco-Paco (Kota) Padang: Sejarah Sebuah Kota di Indonesia pada Abad ke-20 dan Penggunaan Ruang Kota*. Yogyakarta: Ombak.
- Chijs, J. A. Van Der. 1888. *Nederlandsch Indisch Plakaatboek 1602-1811, Vijfde Deel*. Batavia: Landsdrukkerij.
- Departement van Economische Zaken. 1936. *Volkstelling 1930: Inheemsche Bevolking van Borneo, Celebes, de Kleine Soenda Eilanden en de Molukken, Census of 1930 in the Netherlands Indies. Deel V*. Batavia: Landsdrukkerij.
- Direktorat Pengolahan Arsip Nasional Republik Indonesia. 2018. *Inventaris Arsip Post-,Telegraaf- En Telefoondienst 1817-1950*. Jakarta: ANRI.
- Direktorat Jenderal Pos dan Telekomunikasi. 1980. *Sejarah Pos dan Telekomunikasi di Indonesia Masa Demokrasi Terpimpin Jilid IV*. Jakarta: Cahaya Makmur.
- Doren, J. B. J. van. 1857. *Herinneringen en Schetsen van Nederlands Oost-Indie en Reizen in die Gewesten, Tweede deel*. Amsterdam: J. D. Sybrandi.
- Evers, Hans-Dieter. 1933. "Simbolisme Perkotaan di Indonesia; Kasus Padang Kota Tercinta", *Prisma*, No 4, 81-91.
- Geertz, Clifford. 1956. *The Development of The Javanese Economy: A Socio -*

Cultural Approach. Cambridge: Center for International Studies
Massachusetts Institute of Technology.

Geovani, Jason J., R. J. Poluan, Windy Mononimbar. 2015 “Kajian Struktur Ruang Kota Tomohon”, *Spasial*, Vol 1, No 1, 45-53.

Gunawan, Henri. 2016. *Jaringan Perdagangan Masyarakat Tionghoa di Teluk Tomini Abad ke-20*. Yogyakarta: Amara Books.

Haga, B. J. 1981. *Lima-Pahalaa: Susunan Masyarakat, Hukum Adat, dan Kebijaksanaan Pemerintahan di Gorontalo*. Terjemahan: KITLV dan LIPI. Jakarta: Djambatan.

Handinoto. 1996. *Perkembangan Kota dan Arsitektur Kolonial Belanda di Surabaya (1870-1940)*. Yogyakarta: LPPKM Universitas PETRA Surabaya dan ANDI.

_____. 2012. *Arsitektur dan Kota-Kota di Jawa pada Masa Kolonial*. Yogyakarta: Graha Ilmu.

Haris, Tawalinuddin. 2007. *Kota dan Masyarakat Jakarta dari Kota Tradisional ke Kota Kolonial Abad XVI-XVIII*. Jakarta: Wedatama Widya Sastra.

Hart, C. van der. 1853. *Reize rondom het eiland Celebes en naar eenige der Moluksche eilanden*. Gravenhage: K. Fuhri.

Hasanuddin. 2012. *Sejarah Pendidikan di Gorontalo*. Yogyakarta: Kepel Press.

_____. 2014. *Pelayaran dan Perdagangan Gorontalo Abad ke-18 dan 19*. Yogyakarta: Kepel Press.

_____. 2017. Perdagangan Orang Bugis Di Kawasan Teluk Tomini Masa Kolonial Belanda, *Patrawidya*, Vol. 18, No. 2, 221-236.

Hasanuddin dan Burhanuddin. 2008. “Heterogenitas Etnis Kota Gorontalo”, *Esagenang: Jurnal Hasil Penelitian Jarahnitra*, Vol. 6, No.12, 71-112.

Hasanuddin dan Basri Amin. 2012. *Gorontalo Dalam Dinamika Sejarah Masa Kolonial*. Yogyakarta: Ombak.

Heeres, J. E., & Stapel, F. W. 1934. “Corpus Diplomaticum Neerlandico-Indicum”, *Derde Deel, (1676-1691). Bijdragen Tot de Taal-, Land- En Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*, 91, V–616. www.jstor.org/stable/20770666

Heeres, J. E. 1931. “Corpus Diplomaticum Neerlandico-Indicum, Tweede Deel”. (1650-1675). *Bijdragen Tot de Taal-, Land- En Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*, 87, V–625.

- Hollander, J. J. De. 1864. *Historische Leercursus Ten Gebruike der Koninklijke Militaire Akademik: Handleiding Bij de Beoefening der Land- en Volkenkunde van Nederlandsche Oost-Indie, voor de Kadetten van Alle Wapenen Bestemd voor de Dienst in Die Gewesten*, Tweede Deel. Te Breda: Gebroeders NYS, De Koninklijke Militaire Akademie.
- Henley, David. 2005. *Fertility, Food And Fever Population, Economy And Environment In North And Central Sulawesi, 1600-1930*. Leiden: KITLV Press.
- Herwiratno, M. 2007. “Kelenteng: Benteng Terakhir dan Titik Awal Perkembangan Kebudayaan Tionghoa di Indonesia”, *LINGUA CULTURA*, Vol. 1, No. 1, 78-89.
- Hoevell, G.W.W.C Baron van. 1891. “De Assistent-Residentie Gorontalo, Voor Zoover Die Onder Rechtstreeksch Bestuur Is Gebracht”, *Tijdschrift van het Kon. Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap*. Tweede Serie, Deel VIII, 26-43.
- Ichsan, Muhammad Nur. 2017, *Arab-Gorontalo: Sebuah Sketsa Awal Masyarakat Arab di Gorontalo Abad XIX-XX*. Yogyakarta: Amara Books.
- Jafar, Ahmad. 2022. “Faktor-Faktor Penyebab Kegagalan Pemerintah Hindia Belanda dalam Mempertahankan Wilayah Kolonialnya di Indonesia Tahun 1942”, *HISTORIA: Jurnal Pendidik dan Peneliti Sejarah*, 5 (2), 183-190. <https://doi.org/10.17509/historia.v5i2.44145>.
- Jamaluddin, Adon Nasrullah. 2017. *Sosiologi Perkotaan: Memahami Masyarakat Kota dan Problematikannya*. Bandung: CV Pustaka Setia.
- Juwono, Harto dan Yosephine Hutagalung. 2005. *Limo Lo Pohalaa: Sejarah Kerajaan Gorontalo*. Yogyakarta: Ombak.
- Kadir, Hatib Abdul. 2023. “Swindling in the Shop: Strategies of Deceit as an Open Secret in the Rural Market of Maluku”, *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde / Journal of the Humanities and Social Sciences of Southeast Asia*, Vol. 179, No. 1, 90-114. <https://doi.org/10.1163/22134379-bja10050>.
- Kartodirdjo, Sartono. 1992. *Pendekatan Ilmu Sosial Dalam Metodologi Sejarah*. Jakarta: PT.Gramedia.
- Kementerian Pendidikan dan Kebudayaan. 2012. *Forts in Indonesia*. Jakarta: Kementerian Pendidikan dan Kebudayaan.
- Koninklijke Paketvaart Maatschappij. 1890. *Bepalingen en Tarief voor het Vervoer van Pakketten*. www.delpher.nl

- Kuntowijoyo. 2003. *Metodologi Sejarah*. Yogyakarta: Tiara Wacana.
- Kuntowijoyo. 2003. *Pengantar Ilmu Sejarah*. Yogyakarta: Tiara Wacana.
- Leupe, P. A. 1867. "Het Journaal van Padtbrugges Reis naar Noord-Celebes en de Noordereilanden", *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde / Journal of the Humanities and Social Sciences of Southeast Asia*, 14 (1), 105-268. doi.org/10.1163/22134379-90000883
- Liesawan, Tresiyani M. dan Jesseline Carissa Novita. 2021. "Analisis Tata Ruang dan Makna Simbolis Ragam Hias Binatang pada Klenteng Tulus Harapan Kita (Thian Hua Kiong) Gorontalo", *Jurnal Desain Interior*, Vol. 6, No. 1, 24-34.
- Lohanda, Mona. 2011. *Membaca Sumber Menulis Sejarah*. Yogyakarta: Ombak.
- Makkelo, Ilham Daeng. 2010. *Kota Seribu Gereja: Dinamika Keagamaan dan Penggunaan Ruang di Kota Manado*. Yogyakarta: Ombak.
- _____. 2017 "Sejarah Perkotaan: Sebuah Tinjauan Historiografis dan Tematis", *Lensa Budaya*, Vol. 12, No. 2, 83-101. doi.org/10.34050/jlb.v12i2.3052
- Mansi, La. 2018. "Geliat Kampung Arab Gorontalo dan Pertumbuhan Pendidikan Keagamaan", *Jurnal Pusaka*, Vol. 6, No.1, 61-78.
- Makmur, Djohan, dkk. 1993. *Sejarah Pendidikan di Indonesia Zaman Penjajahan*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan Direktorat Jenderal Kebudayaan.
- Marzuki, Irfanuddin Wahid. 2020. *Arkeologi Perkotaan Gorontalo Perkembangan Kota dan Sebaran Bangunan Indis di Kota Gorontalo*. Bali: Pustaka Larasan.
- Menno, S, dan Mustamin Alwi. 1966. *Antropologi Perkotaan*. Jakarta: Rajawali Pers.
- Mulyandari, Hestin. 2011. *Pengantar Arsitektur Kota*. Yogyakarta: ANDI.
- Nas, P. J. M (ed). 1986. *The Indonesia City: Studies in Urban Development and Planning*. Dordrecht-Holland: Foris Publications.
- _____. 2007. *Kota-Kota Indonesia - Bunga Rampai*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Niode, Alim S. 2007. *Gorontalo: Perubahan Nilai-Nilai Budaya dan Pranata Sosial*. Jakarta: PT. Pustaka Indonesia Press.

- Poelinggomang, Edward L. 2016. *Makassar Abad XIX: Studi tentang Kebijakan Perdagangan Maritim*. Jakarta: KPG.
- Posno, M.A. 1875. *Handboek voor den Oost-Ind. Ambtenaar Vijfde Deel*. Kampen: Van Hulst.
- Pradadimara, Dias. 2005. "Penduduk Kota, Warga Kota, dan Sejarah Kota: Kisah Makassar", dalam Freek Colombijn, Dkk, (Ed), *Kota Lama Kota Baru: Sejarah Kota-Kota di Indonesia*. Yogyakarta: Ombak.
- Raap, Olivier Johannes. 2015. *Kota di Djawa Tempo Doeloe*. Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia.
- Rapoport, A. 1969. *House Form and Culture*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Ricklefs, M. C. 2005. *Sejarah Indonesia Modern*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Riedel, G.J.F. 1870. "Het landschappen Holontalo, Limoeto, Bone, Boalemo en Katinggola of Andagile", *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde*, XIX, 46–153.
- Reinwardt, C. G. C. 1858. *Reis naar het Oostelijke gedeelte van den Indischen Archipel in het jaar 1821*. Amsterdam: Frederik Muller.
- Rijckevorsel, Van. 1878. *Brieven Uit Insulinde*. S' Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- Rosenberg, C.B.H. von. 1865. *Reistogten In De Afdeeling Gorontalo*. Amsterdam: Frederik Muller.
- Rudito, Bambang, dkk. 2009, *Sejarah Kebudayaan Indonesia: Sistem Teknologi*. Jakarta: Rajawali Pers.
- Sandiah, Nasrun, Salmin Djakaria, Annita I. Mokodongan. 2021. *Kontak Budaya: Pelayaran dan Perniagaan Jalur Rempah di Teluk Tomini (Sulawesi Utara dan Gorontalo)*. Yogyakarta: Amara Books.
- Santoso, Jo. 2006. *Menyiasati Kota tanpa Warga*. Jakarta: Penerbit KPG dan Centropolis.
- Sedyawati, Edi. 2001 "Pengkajian dan Pemanfaatan Peninggalan Arkeologi Masa Kolonial", dalam V. Agus Sulistya, Gunawan Haji, dan Suryanto Pamuji, *Buku Informasi Museum tentang Bangunan-Bangunan Indis*. Yogyakarta: Museum Benteng Yogyakarta.
- Sjoberg, G. 1960. *The Preindustrial City, Past and Present*. New York: The Free Press.

- Stibbe, D. G. dan J. Stroomberg. 1919. *Encyclopaedie van Nederlandsch Indisch*. s-Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- Suryadinata, Leo. 1999. "Negara dan Minoritas Tionghoa di Indonesia", *Wacana, Journal of the Humanities of Indonesia*, Vol. 1, No. 2, 223-247.
- Soetomo, Sugiono. 2009. *Urbanisasi dan Morfologi Proses Perkembangan Peradaban dan Wadah Ruang Fisiknya: Menuju Ruang Kehidupan yang Manusiawi*. Yogyakarta: Graha Ilmu.
- Stapel, F. W. 1938. "Corpus diplomaticum Neerlandico-indicum", Vijfde Deel (1726-1752). *Bijdragen Tot de Taal-, Land- En Volkenkunde van Nederlandsch-Indië*, 96, V-637. <http://www.jstor.org/stable/20770386>
- _____. 1955. *Corpus diplomaticum Neerlandico-Indicum*, Zesde Deel, (1753-1799). S-Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- Suharjo, Sri dan Salmin Djakaria. 2005. "Pola Pemukiman Masyarakat Kampung Bugis di Kota Gorontalo", *Esagenang: Esagenang*., Vol. 3, No.6, 63-100.
- Tacco, Richar. 1935. *Het Volk van Gorontalo: Historisch, Traditioneel, Maatschappelijk, Cultureel, Sociaal, Karakteristiek en Economisch*. Gorontalo: YO UN ANN & CO.
- Tanjung, Ida Liana. 2019. *Palembang dan Plaju: Modernitas dan Dekolonisasi di Perkotaan Sumatera Selatan Abad ke-20*. Yogyakarta: Ombak.
- Tim Penyusun. 1999. *Metode Penelitian Arkeologi*. Departemen Pendidikan Nasional, Pusat Penelitian Arkeologi Nasional.
- Tjoen, Yap Hong. 1927. "Het Lager Onderwijs voor Chineezzen", *Chung Hwa Congres*, Semarang 17-18 April, 47-56.
- Utomo, Ilham Nur. 2022. "Ragam Hiburan di Regentschap Pematang Awal Abad XX", *Mozaik: Kajian Ilmu sejarah*, Vol. 13, No. 1, 24-41.
- Valentijn, Francois. 1724. *Oud en Nieuw Oost-Indien, Vervattende een Naaukeurige en Uitvoerige Verhandelinge van Nederlands Mogentheyd in die Gewesten*, Volume 1a. Dordrecht: Joannes van Braam.
- Vedea, P. A. van den. 1859. *Het Geheim der Brieven, an de Geschiedenis en aan de Beginselen van Staat en strafregt Getoetst*. 's-Gravenhage: Gebroeders Belinfante.
- Vereniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven in Nederland. 1948. *De Ontwikkeling Onzer Electriciteitsvoorziening 1880-1938*. Den Haag: Central Bureau.

Voorwaarden van de Overeenkomst voor de Bediening van de Paketvaart in den Nederlandsch Indische Archipel gedurende de jaren 1891 tot en met 1905. 1980. Batavia: Ogilvie & Co.

Wihardyanto, Dimas dan Ikaputra. 2019. "Pembangunan Pemukiman Kolonial Belanda di Jawa: Sebuah Tinjauan Literatur", *Nature: National Academic Journal of Architecture*, Vol. 6, No. 2, Desember, 146-161. doi:10.24252/nature.v6i2a5

Wiryomartono, A. Bagoes P. 1995. *Seni Bangunan dan Seni Bina Kota di Indonesia*. Jakarta: PT Gramedia Pustaka Utama.

Yayasan 23 Januari 1942. 1982. *Perjuangan Rakyat di Daerah Gorontalo Menentang Kolonialisme dan Mempertahankan Negara Proklamasi*. Jakarta: Yayasan 23 Januari 1942.

Surat Kabar:

Bataviaasch Handelsblad, Dinsdag 18 Maart 1875, No. 65.

Batavia Handelsblad, De Koninklijke Paketvaart Maatschappij, 6 Januari 1891.

Bataviaasch Nieuwsblad, Vrijdag 21 November 1941, No. 303, *Eerste Blad*.

De Locomotief, Dinsdag 16 Augustus 1910, No. 187.

De locomotief, Dinsdag 7 Mei 1912, No. 106.

De Locomotief, Maandag 31 Juli 1882, No. 177.

De Locomotief, Vrijdag 14 October 1881, No. 241.

De Locomotief, Vrijdag 7 Juli 1899, No. 155.

De Telegraaf, Zaterdag 5 October 1918.

Haagsche Courant, Vrijdag 13 Januari 1899, No. 4866

Het Nieuws Van Den Haag Voor Nederlandsche Indie, Tweede Blad, No. 16, Donderdag 20 Januari 1916.

Het Vaderland, Dinsdag 17 Mei 1932.

Preangerbode Cultuur en Handelsblad, Ochtend Editie, Donderdag 4 Augustus 1921, No. 210

Soerabaiasch Handelsblad, Derde Blad Maandag 13 April 1931.

Sumber Internet:

GPIG Sentrum Gorontalo, diakses 22 April 2024 , pukul 09.05 wita melalui <https://gpigsentrumgorontalo.wordpress.com/sejarah/>

Museum Provinsi Gorontalo, diakses tanggal 21 April 2024, pukul 01.20 wita melalui <https://museum.gorontaloprov.go.id/foto-masjid-agung-gorontalo-photograph-of-gorontalo-great-mosque/>

Polres Gorontalo Kota, diakses 6 April 2024 pukul 02.24 wita melalui <https://polrestagorontalokota.com/sejarah/>

Pos Indonesia, diakses 21 Maret 2024, pukul 23.25 wita melalui www.posindonesia.co.id/id/pages/sejarah-posind/

PT. Pelni, diakses 4 April 2024 pukul 12:57 wita melalui <https://www.pelni.co.id/sejarah/>

Tribun Gorontalo, dipublikasikan Kamis 11 Agustus 2022, diakses 3 Maret 2024 pukul 14.00 wita melalui <https://gorontalo.tribunnews.com/2022/08/11/menilik-sejarah-gorontalo-dari-bangunan-rudis-gubernur>

www.atlasofmutualheritage.nl

www.delpher.nl

www.digitalcollections.universiteitleiden.nl/

www.google.com/maps

www.nationaalarchief.nl/en

www.rijksmuseum.nl